

Fytocenológia & lesnícka typológia

K. Ujházy, LF TUZVO

Spoločnosť edaficko- trofického radu A/B a B

4. Charakteristika radu
Diferenciácia vs
Charakteristika slt

Varianty vegetačnej stupňovitosti

- suchý variant
 - v dažďovom tieni pohorí v nižších polohách
 - 1. až 3. vs
 - chýba alebo je vzácnejší buk
- hydrický variant
 - v prípadoch gradácie vlhkosti klímy na náveterných dažďom exponovaných častiach pohorí
 - 5. a 6. vs
 - lokálne suboceanické územia s trvalo vlhkými pôdami
- kontinentálny variant

Varianty vegetačnej stupňovitosti

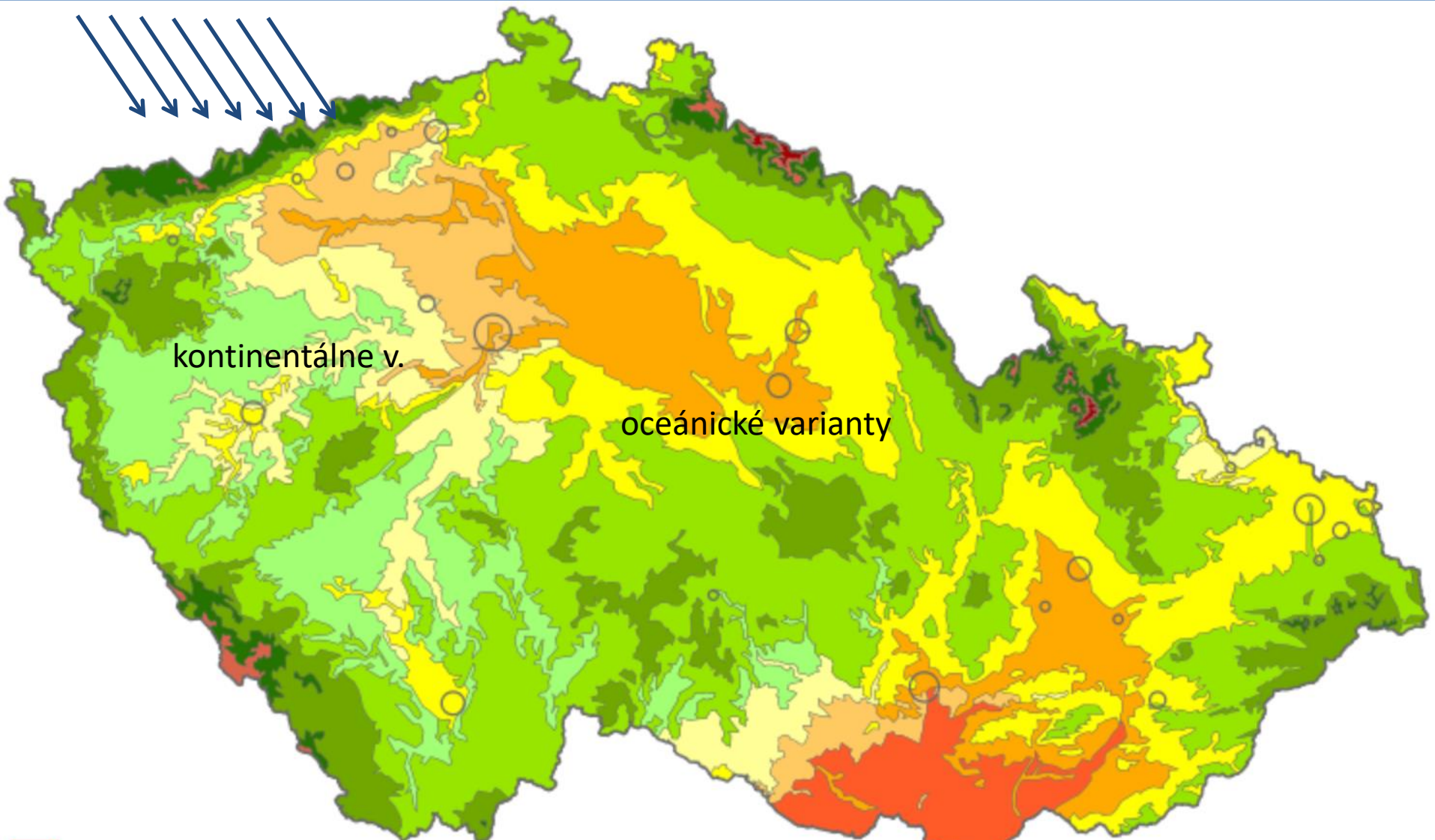
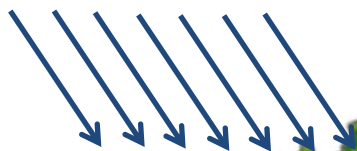
- kontinentálny varianty
 - u nás v oblastiach „vnútrohorskej kontinentality“
 - oblasť dažďového tieňa Vysokých a Nízkych Tatier
 - relatívne menšie množstvo zrážok
 - väčšie výkyvy teplôt a vlhkosti
 - tuhé zimy, suché letá
 - obmedzené podmienky pre buk
 - namiesto buka zostáva len jedľa
 - prevaha ihličnanov
 - smrek, smrekovec, limba vyššie
 - jedľa, smrek, borovica, duby nižšie

Varianty vegetačnej stupňovitosti

Geografické varianty slt

- varianty „bezbukové“
 - *Abieto-Quercetum* (namiesto slt *Fagetum typicum*)
 - *Pineto-Piceetum, Piceetum abietinum* (namiesto slt *Fagetum abietino-piceosum*)
 - sever Nízkych Tatier a Spiš
- varianty „bukové“
 - časti pohorí na SV Slovensku (najmä Vihorlat)
 - 4.-6. vs prirodzene bez ihličnanov
 - vyššie vs sú v nižších nadmorských výškach

prevažujúce prúdenie

kontinentálne v.

oceánické varianty

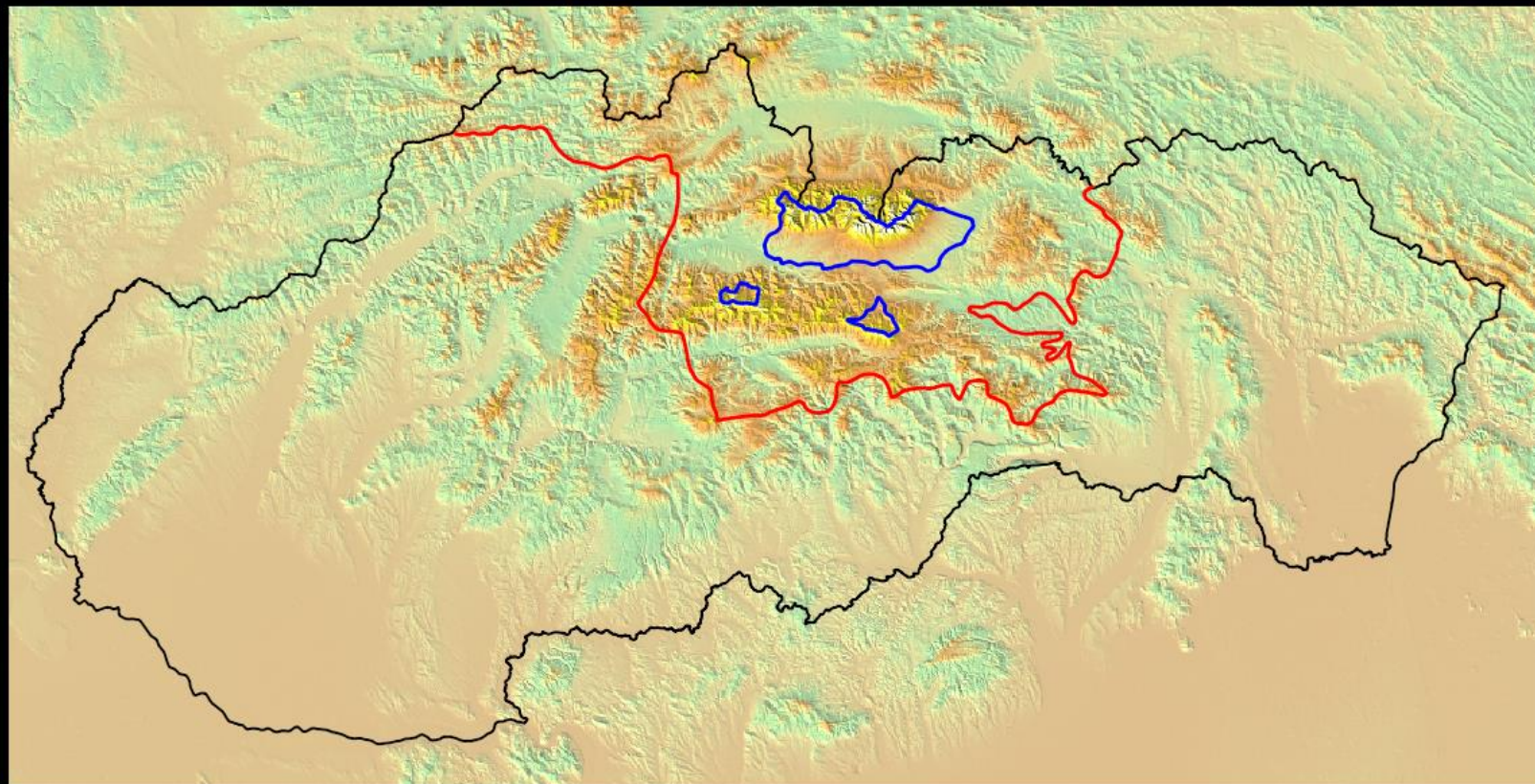
	1. dubový vegetačný stupeň		4. bukový vegetačný stupeň (oceánická var.)		7. smrkový vegetačný stupeň
	2. bukodubový vegetačný stupeň (oceánická var.)		4. bukový vegetačný stupeň (kontinentálna var.)		8. kľečový (subalpínsky) vegetačný stupeň
	2. bukodubový vegetačný stupeň (kontinentálna var.)		5. jedľobukový vegetačný stupeň		města
	3. dubobukový vegetačný stupeň (oceánická var.)		6. smrkojedľobukový vegetačný stupeň		
	3. dubobukový vegetačný stupeň (kontinentálna var.)				

Varianty vegetačnej stupňovitosti

Špecifiká vegetačnej stupňovitosti

- vrcholový fenomén
 - listnaté lesy nad ihličnatými
 - *Fagetum acidophilum*, *Fageto-Aceretum humile*
 - zakrpatené porasty buka, javora horského, prípadne aj jarabiny vtáče
 - jedľa nevystupuje až na hrebene
- inverzie
 - zvrat vegetačných stupňov
 - vyššie vs sú v nižších nadmorských výškach
 - ihličnaté lesy pod listnatými
 - dná dolín a kotlín

bezbuková oblasť

Zlatníkova klimatická čiara

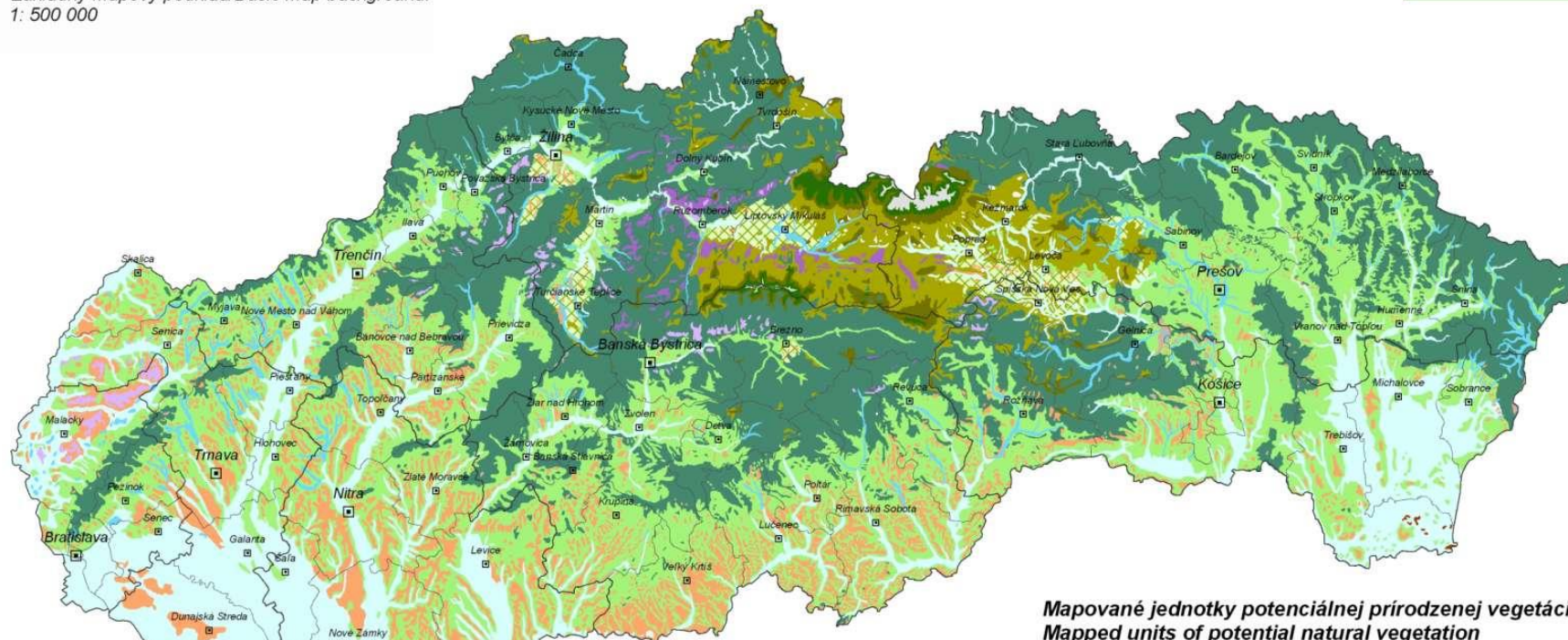
Potenciálna prirodzená vegetácia

Potential natural vegetation

Zdroj dát/Data source: Atlas krajiny SR / Landscape Atlas of the SR
 Zostavil/Compiled: SAŽP - CER Košice, 2005

Základný mapový podklad/Basic map background:
 1: 500 000

**Biota
 a krajina**

Mapované jednotky potenciálnej prírodzenej vegetácie
Mapped units of potential natural vegetation

	vřbovo-topolové lesy, jaseňovo-brestovo-dubové lesy softwood alluvial forests, hardwood alluvial forests		borovicové lesy pine forests
	jeľšové lesy alder forests		jeľňové a jeľňovo-smrekové lesy fir, fir-spruce forests
	dubovo-hrabové lesy oak-hornbeam forests		smrekové lesy spruce forests
	zmiešaný listnato-ihličnatý les mixed coniferous-oak hornbeam forest		smrekovo-borovicové lesy spruce-pine forests
	dubové, cerovo-dubové lesy oak, oak-sessile forests		subalpínske kosodrevinové spoločenstvá subalpine dwarfpine formation
	javorovo-lipové lesy lime-maple forests		alpínske travinné spoločenstvá alpine grasslands formation
	bukové lesy, jeľňovo-bukové lesy beech forests, fir-beech forests		vrchoviská a prechodné rašeliniská raised bog and transitions mires

edaficko-trofický rad A/B

- hemioligotrofný
 - pH pôdy kyslé (3,9–4,9)
 - 11 % rozlohy lesov SR
 - len vo vyšších polohách (4) 5.-6. vs
 - silikátové horniny, flyš, menej vápence
 - kambizeme dystričné (nenasýtené)
 - vo vyšších polohách andozeme a podzoly kambizemné
 - acidofilné a mezotrofné až eutrofné druhy
 - zhruba rovnaký podiel
 - prevaha druhov euryekných
 - podhorské, paprade

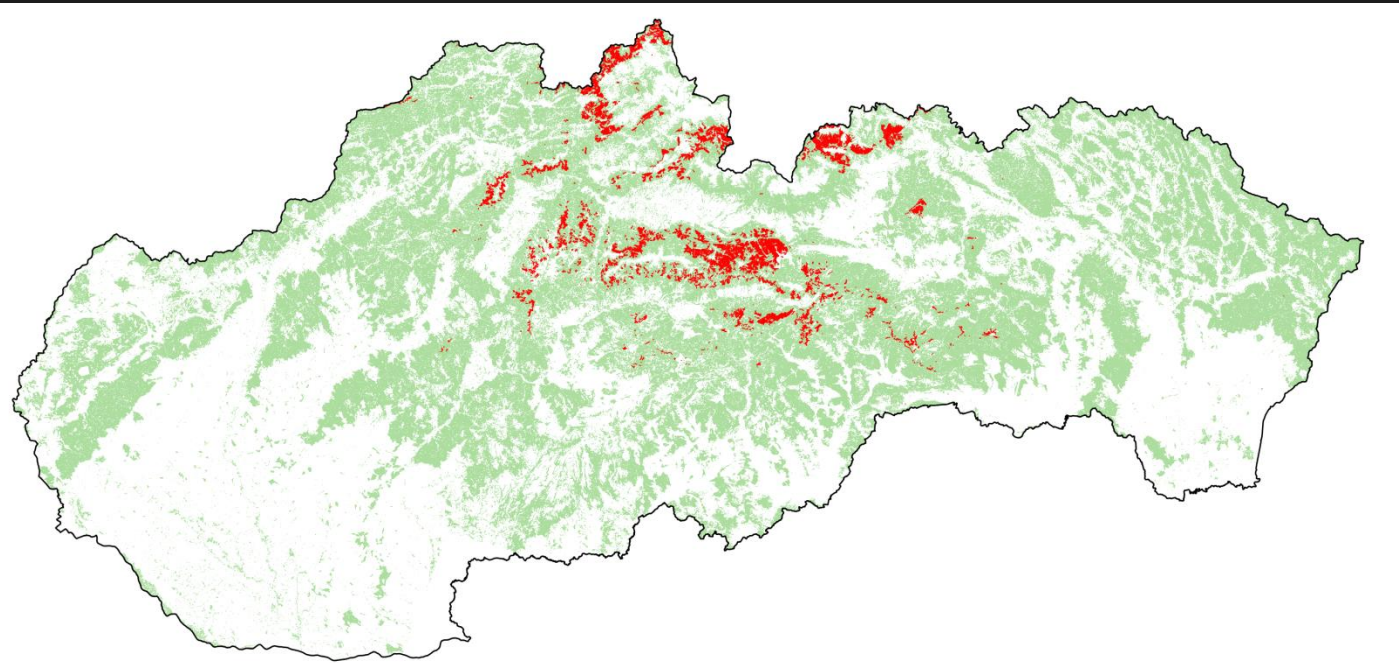
Fageto-Abietum

FA nst a vst, buková jedlina

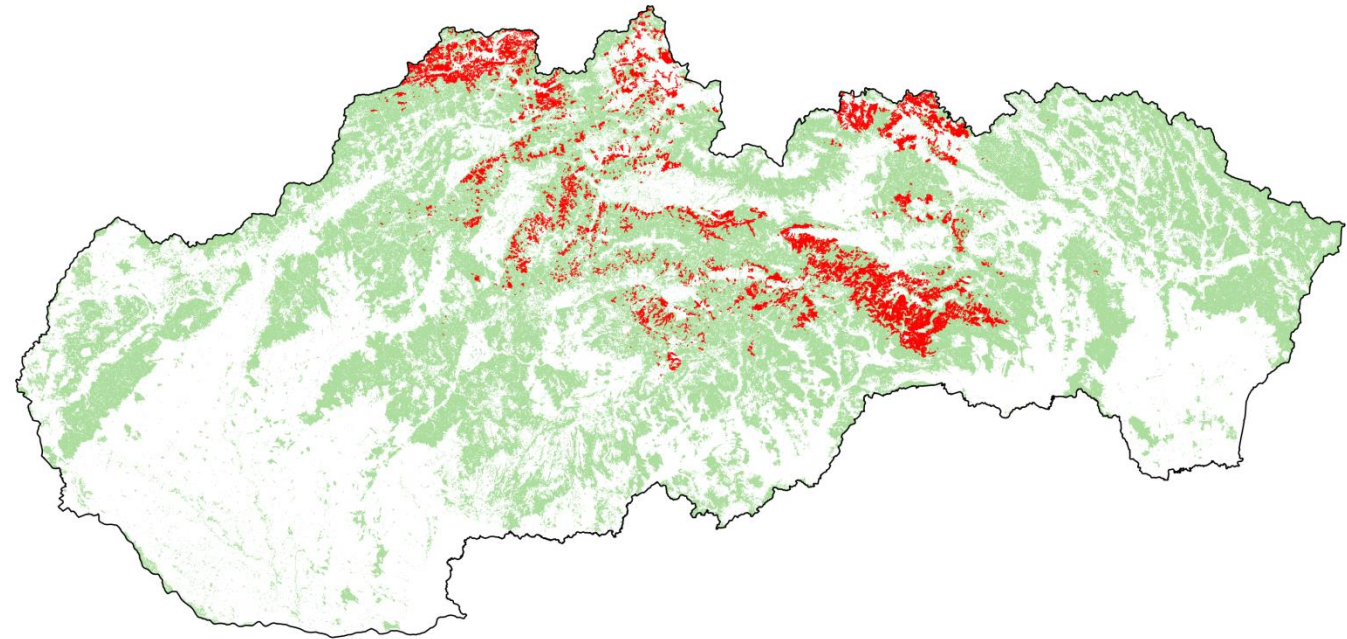
- 5. a 6. vs
- 3–6 °C
- 900–1200 mm
- 600–1100 m n.m.
- silikátové horniny (ruly, žuly, bridlice, flyšové horniny, melafýry)
- kambizeme dystrické, kambizeme pseudoglejové, rendziny kambizemné (vylúhované)
- 10,5 % – hlavne kysucko-oravská a spišská oblasť, Volovské vrchy

Fageto-Abietum - 10,5 %

FA vst

FA nst

Fageto-Abietum

Pôvodné drevinové zloženie

- dom. *Fagus sylvatica* a *Abies alba*
- vo vyššom stupni a v bezbukovej oblasti výrazne pribúda *Picea abies*
- na S Slovenska a v inverzných polohách prevažuje jedľa nad bukom
- vo vrcholových polohách prímies *Acer pseudoplatanus*, prípadne *Sorbus aucuparia*

Fageto-Abietum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

– nízkobylinný vzhľad

– acidofilné a mezotrofné až eutrofné druhy

- zhruba rovnaký podiel, príp. až spoludominancia
- často *Calamagrostis arundinacea*
- v ihličnatých por. až dom. acidofilné machorasty

– dominancia euryekných druhov

- podhorské: *Oxalis acetosella*, *Maianthemum bifolium*, *Prenanthes purpurea*
- paprade: *Gymnocarpium dryopteris*, *Dryopteris dilatata*, *D. filix-mas*, *Athyrium filix-femina*, *Phegopteris connectylis*

Javorníky, flyš,
Galium rotundifolium, *Oxalis*
acetosella, *Dryopteris dilatata*,
Rubus hirtus, acidofilné machy

Babia hora, flyš,
Calamagrostis arundinacea, *Rubus hirtus*, podhorské druhy + paprade

Malá Fatra, kryštalínikum; nízkobylinný vzhľad s
dominanciou euryekných druhov

Fageto-Abietum nst
Volovské vrchy,
kryštalická bridlica

Fageto-Abietum nst, Volovské vrchy

Ostatné slt radu A/B

- *Fagetum humile*
 - 6. vs
 - vrcholové zakrpatené bučiny
 - Vtáčnik, Slovenské rudohorie
- *Piceeto-Abietum*
 - 6. vs
 - kryštalínikum, bezbuková oblasť
 - Vysoké, Západné a Nízke Tatry

Fagetum humile

- *Fhum*, zakrpatená bučina
- 6. vs
- 3–5 °C
- 900–1200 mm
- 900–1250 m n.m.
- vyvreté horniny, najmä andezity, v oblasti kryštalinika prevažne svory
- kambizem dystrická, kambizem andozemná a psefitická
- 0,02 % – Vtáčnik a Slovenské Rudohorie

Vtáčnik, 1300 m n. m., dom. *Calamagrostis arundinacea*

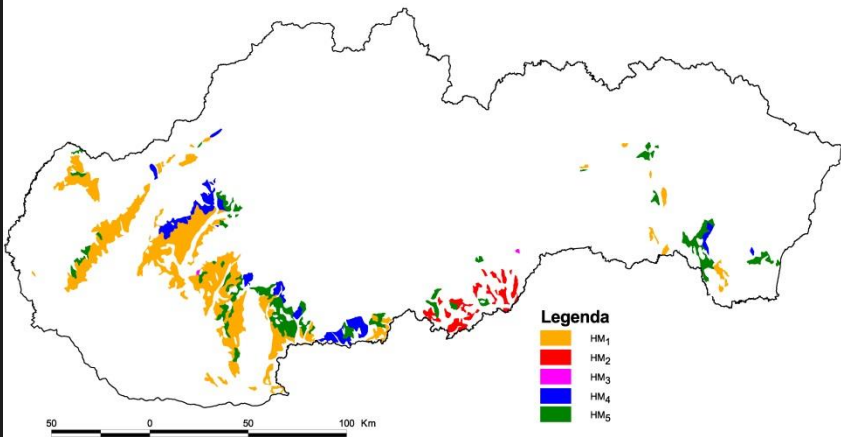
Piceeto-Abietum

- *PA, smreková jedlina*
- 5. a 6. vs
- 3–5 °C
- 1000–1200 mm
- 800–1100 m n.m.
- horniny kryštalínika (ruly, žuly, svorolury, bridlice) a fluvioglaciál
- kambizeme dystrikové
- 0,1 % – bezbukové územie centrálnych Karpát (Západné Tatry, západná časť Vysokých Tatier, Liptovská kotlina, Demänovská dolina)

Edaficko-trofický rad B

- **mezotrofný (živný)**
- pôdy hlboké „normálne“ vyvinuté
 - stredne bohaté na živiny
- mierne kyslé pôdy (pH 4,9–6,0)
- hnedozeme, luvizeme a kambizeme
 - priaznivá humifikácia opadu
- rôzne horniny okrem minerálne najslabších, spraš
- najrozšírenejší rad: cca **63 %** rozlohy lesov SR
- prevaha mezotrofných až eutrofných druhov
 - obmedzená prítomnosť acidofilných a/alebo nitrofilných a/alebo kalcifilných
- duby, hrab, buk, jedľa
 - častá prítomnosť cenných listnáčov (lipy, javory), smrek prirodzený len ako prítomnosť v 5. a 6. vs
 - v „bezbukových“ oblastiach severného Slovenska nahrádza buk jedľa, 5. a 6. vs sú prevažne ihličnaté

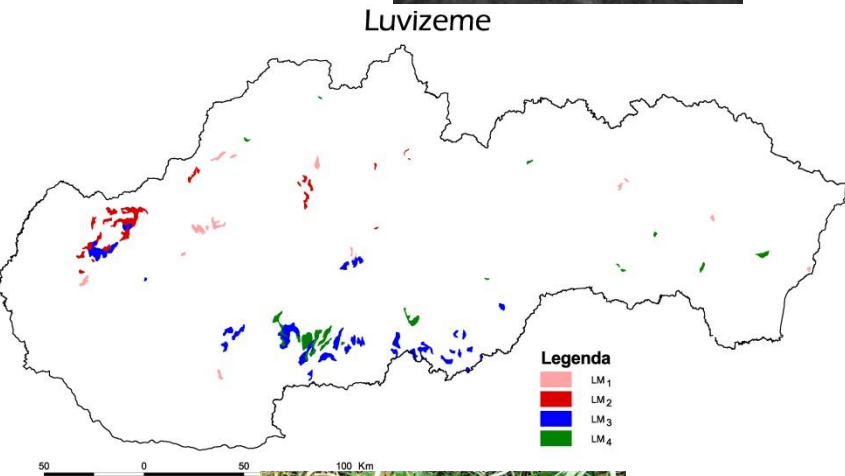
Hnedozeme

- Legenda**
- HM₁
 - HM₂
 - HM₃
 - HM₄
 - HM₅

Luvizeme

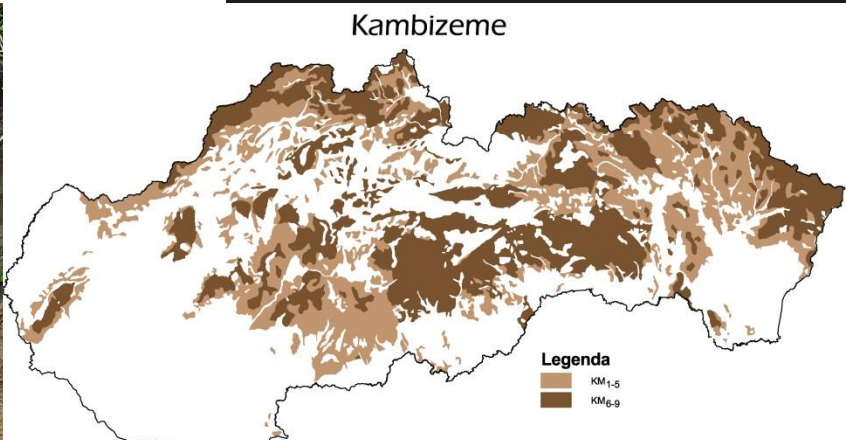

- Legenda**
- LM₁
 - LM₂
 - LM₃
 - LM₄

http://pedologie.czu.cz/akce/fotky_dny2004.html

Kambizeme

- Legenda**
- KM₁₋₅
 - KM₆₋₉

<http://klasifikace.pedologie.cz/>

<http://pedogeografiuuk.blogspot.sk/>

slt radu B

vs slt

nudálne typy

1. *Carpineto-Quercetum*

2. *Fageto-Quercetum*

3. *Querceto-Fagetum*

Fagetum pauper nst

4. *Fagetum typicum*

Fagetum pauper vst

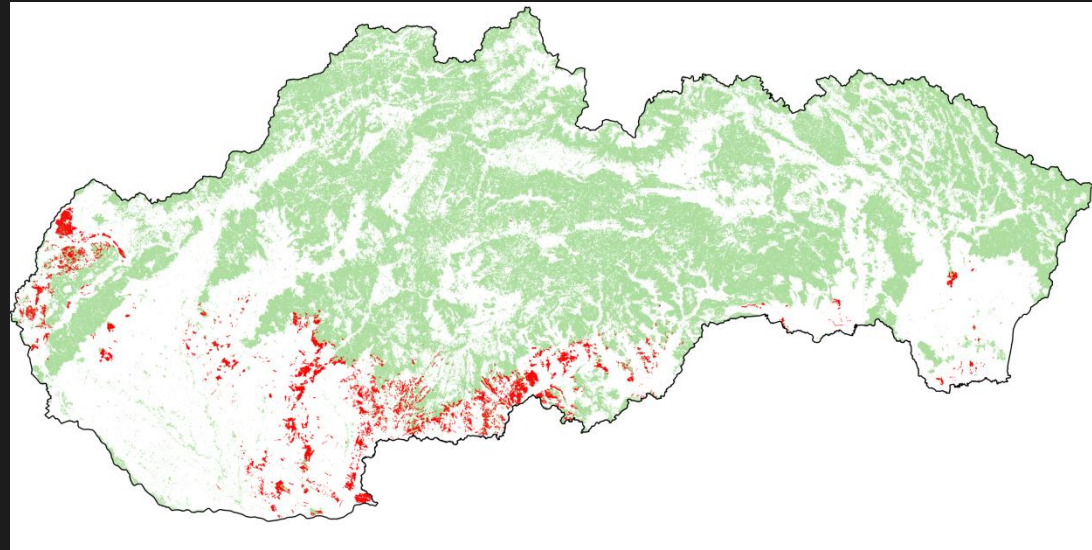
5. *Abieto-Fagetum nst*

6. *Abieto-Fagetum vst*

Carpineto-Quercetum

CQ, hrabová dúbrava

- 1. vs
- 8,5–10 °C
- 550–750 mm
 - pod vplyvom panónskej klímy
- 150–400 m n.m.
- spraše, andezity, andezitové tufy
- prevládajú hnedozeme, menej časté sú vysychavé kambizeme
- 3,7 % – nížiny, pahorkatiny Z, JZ a J Slovenska, vzácne aj JV Slovensko

Carpineto-Quercetum

Pôvodné drevinové zloženie

- dom. *Quercus robur*, *Q. cerris*, *Q. petraea* a *Carpinus betulus*
- na sprašiach dominuje *Q. robur*
- na vulkanitoch *Q. cerris* a *Q. petraea*
- prímes teplomilných krov
 - *Acer tataricum*, *Cornus mas*, *Ligustrum vulgare*, ...

Carpineto-Quercetum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

- trávovitý vzhľad
- dom. mezotrofné mezofyty a xerofyty
 - trávovité *Poa angustifolia*, *P. nemoralis*, *Melica uniflora*,
- dubinové, prevažne eutrofné
- prímes nitrofytov od 1. vs
- v najsuchších typoch prímes lesostepných a ďalších xerofytov
- chýbajú bučínové, a na vlhkosť náročnejšie nitrofyty

Dubník pri Seredi, spraš, Podunajská nížina

Dictamnus albus, *Lithospermum
purpurocaeruleum*

Dubník pri Seredi

hnedozem na spraši

Martinský les pri Senci, kvartérne piesčito-štrkovité sedimenty

sprašové pahorky Podunajskej nížiny

A close-up photograph of a *Poa angustifolia* grass specimen against a dark green background. The plant shows its fibrous root system at the base, several upright stems, and a single long, narrow leaf. At the bottom right, a mature, elongated seed head is visible.

Poa angustifolia

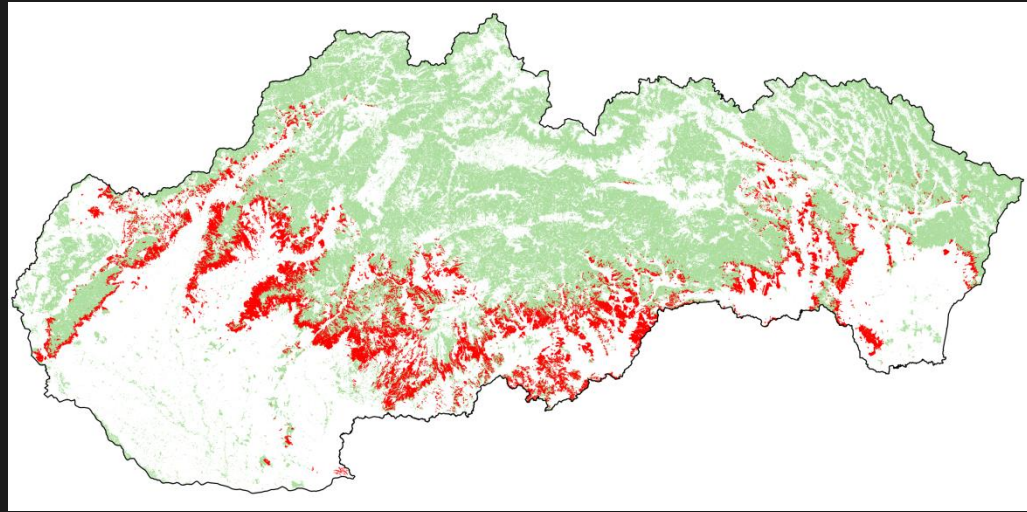
Hodonínská dubrava

trávovitý vzhľad
dominujú mezo až xerofilné trávy: *Poa angustifolia*,
Poa nemoralis, *Melica uniflora*

Fageto-Quercetum

FQ, buková dúbrava

- 2. vs
- 7–9 °C
- 600–800 mm
- 200–550 m n.m.
- spráše a rôzne horniny
 - od vápencov až po kryštalinikum a flyš
- prevládajú kambizeme , menej časté luvizeme a hnedozeme
- 14,8 % – súvislé plochy v pahorkatinách J polovice Slovenska
 - vo vyšších polohách na teplejších a suchších lokalitách

Fageto-Quercetum

Pôvodné drevinové zloženie

- dom. *Quercus petraea*, *Q. cerris* a *Carpinus betulus*
- na sprašiach a v kotlinách *Q. robur*
- prímes *Fagus sylvatica* a cenných listnáčov, najmä *Acer campestre*, *Tilia cordata*
- bohaté zastúpenie polotieňomilných krov
 - *Prunus spinosa*, *Crataegus* sp., *Rosa canina*, *Ligustrum vulgare*, *Corylus avellana*

Fageto-Quercetum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

– trávovitý vzhľad

– dom. mezotrofné mezofyty

- trávny *Poa nemoralis*, *Melica uniflora*, *Festuca drymeja*
- *Carex pilosa*
- *Galium schultesii*, *Lathyrus vernus*, ...

– dubinové, porevažne eutrofné

– prímes bučinových

– prímes nitrofytov nižších polôh

- *Stellaria holostea*, *Alliaria petiolata*, ...

– na silikátoch často acidofyty – *Luzula luzuloides*

***Quercus petraea*, *Q. cerris*,
*Carpinus betulus***

Javorie, andezit

sprašové pahorky na SZ Podunajskej nížiny;
PR Katarínka, dom. *Quercus petraea* a *Melica uniflora*

Kremnické vrchy, andezitové pyroklastiká, 400 m n. m.;
dom. *Quercus petraea*, *Poa nemoralis* a *Melica uniflora*

Melica uniflora

Galium schultesii, *Melica uniflora*,
Stellaria holostea, *Dentaria bulbifera*

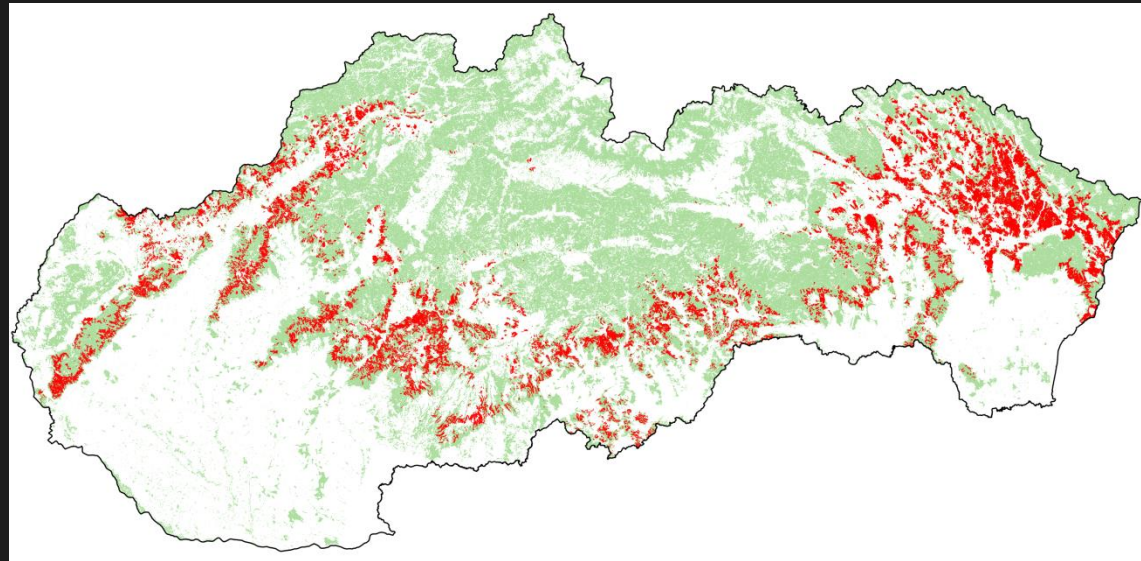
Festuca drymeja – SV Slovensko a Slov. rudohorie

Querceto-Fagetum

QF, dubová bučina

- 3. vs
- 6–8 ° C
- 650–850 mm
- 250–700 m n.m.
- svahy na rôznych horninách
- kambizeme, menej luvizeme a vyluhované renziny (príp. *terrae calcis*)
- 11,2 % – súvislé plochy pahorkatín a nižších polôh predhorí po celej SR
 - chýba na severe stredného Slovenska

Querceto-Fagetum

Pôvodné drevinové zloženie

- dom. *Fagus sylvatica*,
- prímes *Quercus petraea* a *Carpinus betulus*
- prímes cenných listnáčov *Acer platanoides*, *Tilia cordata*
- ojedinele tieňomilné kry
 - *Lonicera xylosteum*, *Swida sanguinea*

Querceto-Fagetum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

– trávovitý vzhľad

– dom. mezotrofné mezofyty

- trávvy *Melica uniflora*, *Festuca drymeja*
- *Carex pilosa*
- *Tithymalus amygraloides*, *Symphytum tuberosum*, ...

– dom. bučínové

- *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum*, *Viola reichenbachiana*, ...

– prímes nitrofytov nižších polôh

- jarné geofyty, *Mercurialis perennis*, *Glechoma hirsuta*,

Festuco drymejae-Fagetum
Stolické vrchy

***Festuca drymeja*,**
Dentaria bulbifera

Biele Karpaty

Melica uniflora,
Galium odoratum,
Asarum europaeum

Carex pilosa

Carpinus betulus

Corydalis solida

Scilla kladnii

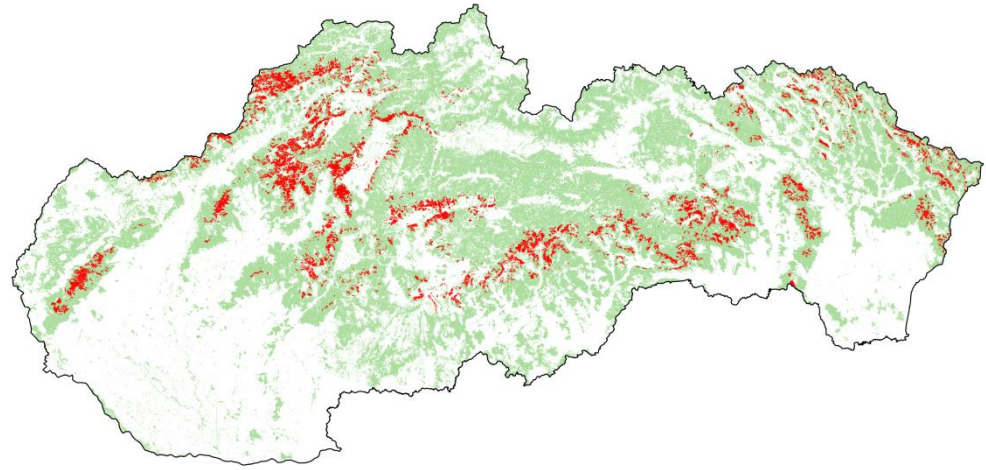
bezbukový variant vo Zvolenskej kotline

Fagetum pauper

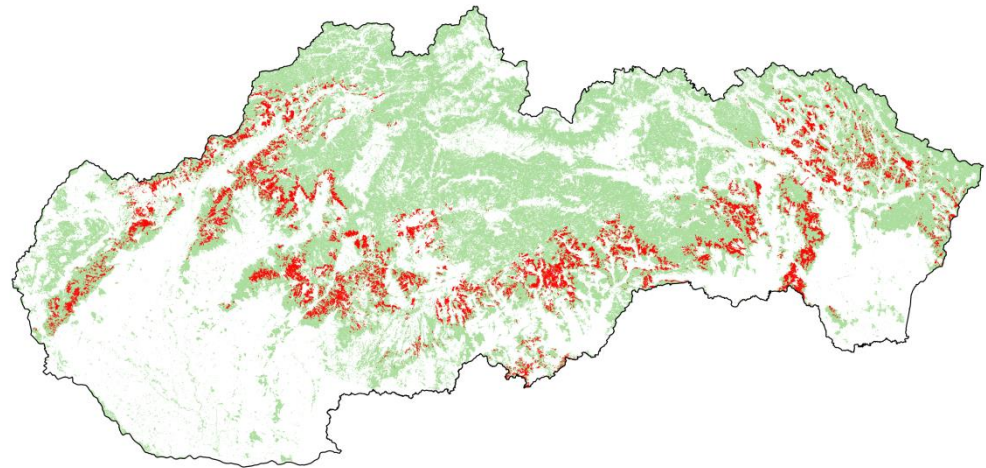
- *Fp nst a vst, bučina*
- 3. – 4. vs
- 5–8 ° C
- 700–900 mm
- 300–800 m n.m.
- flyšové horniny, andezitové tufy a aglomeráty, ruly, žuly, vápence
- kambizeme (typické, dystričné, luvizemné), menej luvizeme
- 16,2 % – rozsiahle plochy na svahoch pohorí po celom území štátu okrem S stredného Slovenska, panónskych nížin a karpatských kotlín

Fagetum pauper – 16,2 %

Fp vst

Fp nst

Fagetum pauper

Pôvodné drevinové zloženie

– dom. *Fagus sylvatica*,

Fp nst: prímes *Quercus petraea* a *Carpinus betulus*

Fp vst: prímes *Abies alba*

– len ojedinele prímes cenných listnáčov (*Acer platanooides*, *A. pseudoplatanus*, *Fraxinus excelsior*)

– ojedinele tieňomilné kry

- *Lonicera xylosteum*, *Swida sanguinea*

Fagetum pauper

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

– **nudálny vzhľad** (celkový kryt do 20 %)

– **bučínové**

- najmä *Dentaria bulbifera* v jarnom aspekte

– **mezotrofné mezofyty**

Fp nst: prímes tráv *Melica uniflora*, *Festuca drymeja*
alebo *Carex pilosa*

Fp vst: „pristupujú“ podhorské a vysoké byliny a
paprade

– rôzne lesné typy

- prímes nitrofytov alebo acidofytov (*Luzula luzuloides*) alebo kalcifytov (*Cephalanthera Epipactis*)

Fagetum pauper nst
Kremnické vrchy

Dentaria bulbifera
v jarmom aspekte slt *Fagetum pauper nst*,
Pol'ana, andezit

pralesovitý porast
Fagetum pauper vst,
Poľana, andezity

vápnomilný typ slt *Fagetum pauper* nst s *Cephalanthera rubra*, Biele
karpaty, bradlový vápenec

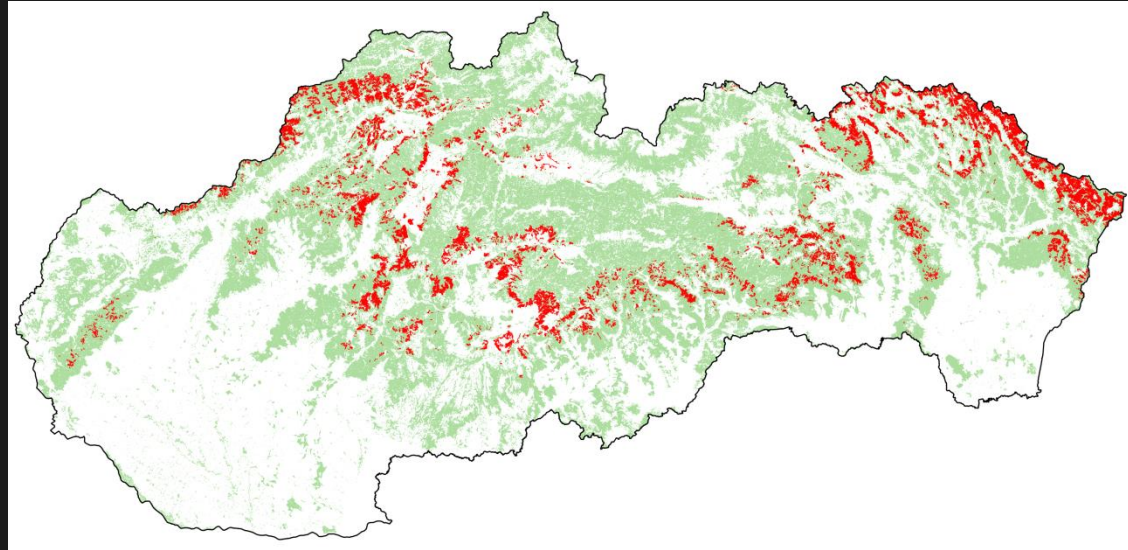
jarný aspekt východoslovenskej nudálnej bučiny v pohorí Čergov

Dentaria glandulosa a *Anemone nemorosa*

Fagetum typicum

Ft, typická bučina

- 4. vs
- 5–7 ° C
- 700–900 mm
 - mimo vplyvu panónskej klímy
- 450–750 m n.m.
- žuly, flyšové
 - pieskovce, bridlice, andezity a vápence
- kambizeme, menej rendziny kambizemné
- 7,7 % – hojne v horských polohách na celom území štátu,

Fagetum typicum

Pôvodné drevinové zloženie

- dom. *Fagus sylvatica*,
- väčšinou prímies cenných listnáčov (*Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *Fraxinus excelsior*)
- vo väčšine pohorí prímies *Abies alba*
- ojed prímies *Quercus petraea* a *Carpinus betulus*
- ojedinele tieňomilné kry
 - *Lonicera xylosteum*, *Daphne mezereum*, *Sambucus nigra*

Fagetum typicum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

– nízkobylinný vzhľad

– dom. bučínové

- *Galium odoratum*, *Dentaria bulbifera*, *Rubus hirtus*,
Hordelymus europaeus, *Asarum europaeum*, ...

– hojné mezotrofné mezofyty

- aj trávy *Brachypodium sylvaticum*, *Bromus benekenii*

– podhorské druhy

- pravidelne *Oxalis acetosella*

– vysoké byliny a paprade

- najmä *Dryopteris filix-mas*

– nitrofyty

Veporské vrchy,
kryštalinikum,
slt *Fagetum typicum*:

nízke bučínové druhy v
slt *Fagetum typicum*:

Galium odoratum,

Galeobdolon luteum,

Viola reichenbachiana

Busov, flyšový pieskovec, SV Slovensko

dom. *Rubus hirtus* + *Galium odoratum*, *Dryopteris filix-mas*

Abieto-Fagetum

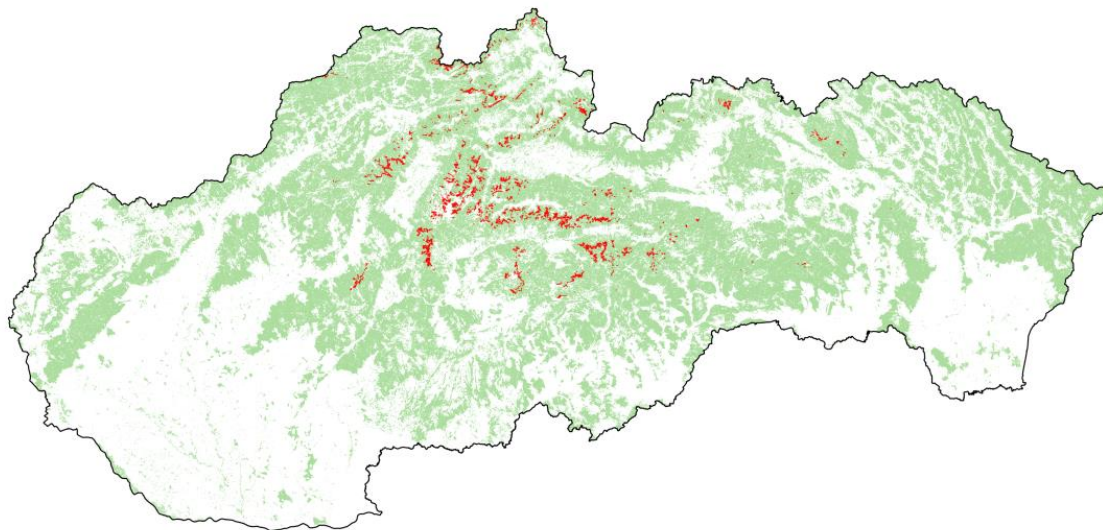
AF, jedľová bučina

- 5. a 6. vs
- 3–6 ° C
- 900–1200 mm
- 650–1150 m n.m.
- flyšové horniny, andezity, vápence, dolomity, ale aj granodiority a ruly
- kambizeme typické, rendziny kambizemné vylúhované, menej často rendziny rubefikované
- 9,4 % – rozsiahle plochy stredných a vyšších horských polôh

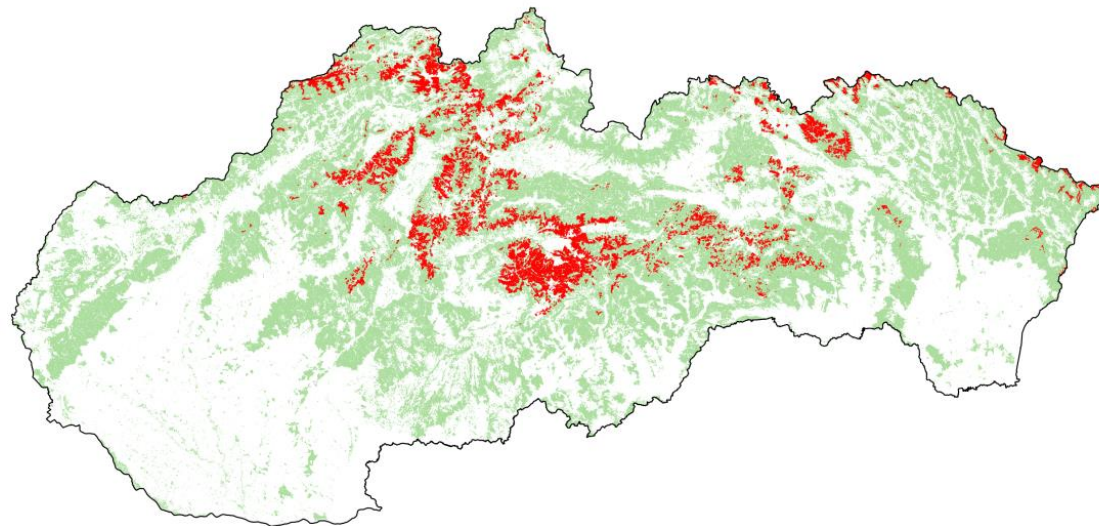
Abieto-Fagetum

– 9,4 %

AF vst

AF nst

Abieto-Fagetum

Pôvodné drevinové zloženie

- dom. *Fagus sylvatica* a *Abies alba*
- pravidelná prímes cenných listnáčov (*Acer pseudoplatanus*, *Fraxinus excelsior*, *Ulmus glabra*)
- prirodzená prímes *Picea abies*
- ojedinele tieňomilné kry
 - *Lonicera xylosteum*, *Daphne mezereum*, *Sambucus nigra*, *S. racemosa*, *Daphne mezereum*

AF vst: zvyšuje sa podiel smreka, vyrovnaný podiel sm, bk a jd

Abieto-Fagetum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

- vysokobylinný vzhľad - dvojvrstvový
- dom. bučínové
- dom. vysoké byliny a paprade
 - *Dryopteris filix-mas*, *Athyrium filix-femina*, *Senecio ovatus*,
Rubus idaeus
- hojné mezotrofné mezofyty
- veľmi hojné podhorské druhy
 - *Oxalis acetosella*, *Prenanthes purpurea*, *Polygonatum
verticillatum*
- hojné nitrofyty, aj mezo-hygrofilné
 - *Salvia glutinosa*, *Stachys sylvatica*, *Stellaria nemorum*, ...

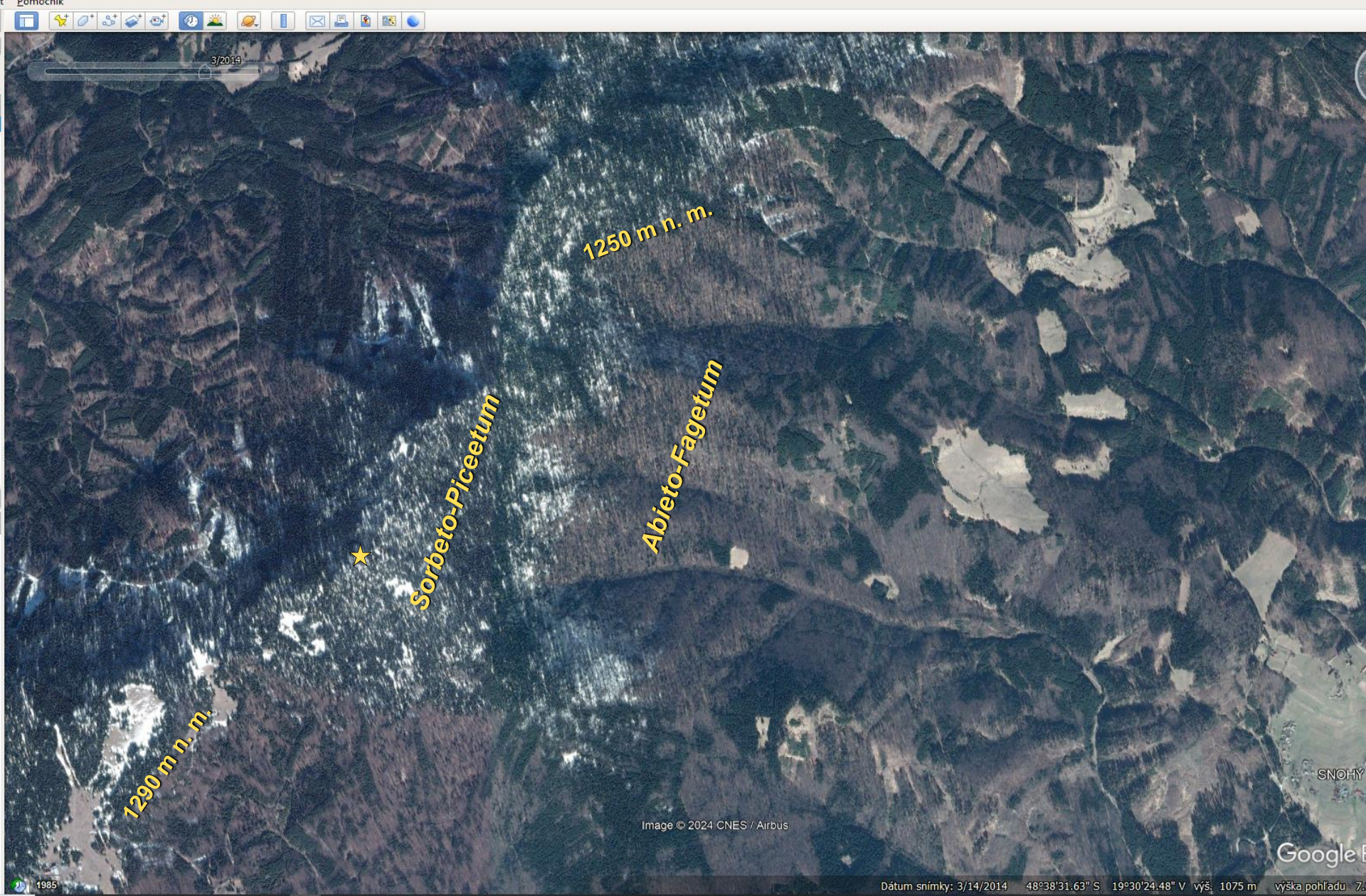
Abieto-Fagetum

Druhové zloženie nedrevinovej synúzie

AF vst: ako *AF nst* + prístupujú subalpínske eutrofné
- *Cicerbita alpina*, *Acetosa alpestris*, *Adenostyles
alliariae*...

**Abieto-Fagetum v NPR Zadná
Poľana 1000 až 1250 m n.m.
Poľana, andezit**

**Zadná Poľana (1458 m n.m.),
Poľana, andezit, najväčší prales v Západných Karpatoch**

Dobročský prales, Veporské vrchy, kryštalinikum

**Dobročský prales,
Veporské vrchy,
kryštalínikum**

Dobročský prales, vysokobylinný vzhľad slt AF nst

Dryopteris filix-mas, Athyrium filix-femina, Senecio ovatus, Rubus idaeus, Salvia glutinosa, Stachys sylvatica

Muránska planina, vápenec

Sekundárna smrečina na stanovišti slt *Abieto-Fagetum* nst, pri Dobročskom pralese

Ďakujem za pozornosť!